

Кучерак И. В.

*ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ТЕХНОЛОГИЙ БРЕНДИНГА В СИСТЕМЕ УПРАВЛЕНИЯ
ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЙ*

В статье рассмотрены теоретические аспекты формирования бренда высшего учебного заведения, особенности использования инновационных технологий брендинга в сфере управления высшими учебными заведениями, конкретизировано содержание понятия "бренд высшего учебного заведения", определены основные задачи брендинга в образовательной сфере.

Ключевые слова: инновации, управление высших учебных заведений, бренд высшего учебного заведения, брендинг в образовательной сфере.

Kucheraк I. V.

*USE OF TECHNOLOGIES OF BRANDING IN THE SYSTEM OF MANAGEMENT OF HIGHER
EDUCATIONAL INSTITUTIONS*

The article considers the theoretical aspects of formation of a brand of a higher educational institution, specified the concept of "brand of the higher educational institution", defined the main tasks of branding in the educational sphere.

Key words: innovation, the management of higher educational institutions, brand name of a higher educational institution, branding in the educational sphere.

УДК 378

Петриченко Л.О.

***МОДЕЛЬ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ОСВІТИ У ВИЩОМУ
ПЕДАГОГІЧНОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ***

Запропонована модель управління якістю освіти у ВНЗ є невід'ємною частиною освітнього процесу, де кожен її компонент важливий і не може бути ні виключений, ні замінений іншим. Окрім того, при використанні одного компоненту обов'язково передбачається вплив на всі інші.

У процесі реалізації моделі важливо знайти місце кожному компоненту, оскільки цілісне функціонування запропонованої моделі є результатом взаємодії всіх її компонентів, що є характерним для універсального закономірного зв'язку.

Ключові слова: модель управління якістю освіти, якість освіти, педагогічний навчальний заклад, контроль якості

Розробка теоретико-методологічних засад управління якості вищої професійної освіти майбутніх педагогів є комплексною проблемою. Аналіз наукової літератури, нормативних документів, проведене нами дослідження дозволяє констатувати, що в сучасній вищій освіті позначився ряд об'єктивних протиріч:

– між законодавчо закріпленою необхідністю створення результативно діючої системи управління якістю освіти і недостатньою теоретичною розробленістю теоретико-методологічних засад, що її забезпечують;

– між сучасними вимогами до якості освітнього процесу і недостатнім рівнем ефективності управління якістю освіти у вищому педагогічному навчальному закладі (відсутність єдиного підходу до управління якістю освіти у вищому педагогічному навчальному закладі, недостатній рівень професійної компетентності викладачів і організаційно-управлінської компетентності керівництва, відсутність методичних розробок, відсутність стратегічного планування в області якості вищої освіти та ін.);

– між потребою в системному підході щодо оцінювання якості освітнього процесу і відсутністю системи оцінювання, зокрема показників та критеріїв, які надали змогу кількісно її оцінювати.

Виявлені протиріччя свідчать про те, що сьогодні система управління якістю освіти у вищому педагогічному навчальному закладі потребує здійснення перетворень, приведення її у відповідність з міжнародними стандартами якості вищої освіти, що також зумовлює необхідність розробки ефективної моделі управління якістю освіти у вищому педагогічному навчальному закладі.

Ми розглядаємо таку модель як функціонування цілісної системи, в якій:

– визначені особливості управління якістю освіти у вищому педагогічному навчальному закладі;

– узгоджені державні стандарти з особливостями управління якістю освіти у вищому педагогічному навчальному закладі;

– створено дієвий зв'язок між усіма суб'єктами управління якістю освіти у вищому педагогічному навчальному закладі;

– новій якості набуває науково-методична база управління якістю освіти у вищому педагогічному навчальному закладі.

Аналізуючи психолого-педагогічні джерела проблеми підвищення якості освіти, слід зазначити, що вона знайшла віддзеркалення в працях таких видатних учених – А. Алексюка, І. Бабіна, Я. Болюбаша, В. Вернадського, Т. Вознюка, Ю. Гапона, А. Грехова, О. Грищенко, В. Журавського, М. Згуровського, Г. Єльнікової, В. Казначеева, О. Козаченко, Л. Колодкіна, К. Кондратьєва, В. Коптюга, В. Кременя, В. Крижко, О. Лозинського, В. Лозової, Д. Медоуза, І. Мороз, С. Ніколаєнка, В. Паламарчука, А. Прокопенка, М. Степка, А. Суббетто, Г. Цехмістерової, В. Шинкарука, Н. Фоменка та ін.

Над проблемою підвищення якості освіти у ВНЗ працюють вітчизняні і зарубіжні науковці В. Алфімов, Г. Артюх, Т. Боголюб, Л. Даниленко, Г. Дмитренко, Л. Карамушка, В. Крижко, Н. Коломинський, В. Луговий, Є. Павлутенков, Є. Хриков, П. Ясінець та ін.

У контексті дослідження вагоме значення мають праці вітчизняних і зарубіжних дослідників, в яких розглядається проблема забезпечення якості результату освітнього процесу: Д. Алферова, В. Байденко, В. Бездухов, Н. Бібік, Л. Большакова, В. Бондар, Ю. Варданян, Р. Гільмеєва, І. Гришина, Є. Зеєр, І. Зимня, В. Кальней, Н. Кузьміна, Л. Мітіна, А. Маркова, О. Пометун, Е. Соф'янц, В. Стрельников, А. Хуторський, Л. Шевчук, С. Шишов, П. Яременко та ін.

Мета статті – розробити модель управління якістю освіти у вищому педагогічному навчальному закладі.

Проведений теоретичний аналіз досліджень з проблеми управління якістю освіти у вищому педагогічному навчальному закладі, результати констатувального експерименту дозволили визначити теоретико-методологічні засади управління якістю освіти у вищому педагогічному навчальному закладі.

Під теоретико-методологічними засадами управління якістю освіти у вищому педагогічному навчальному закладі ми розуміємо сукупність закономірностей, принципів і наукових підходів, концепцій до управління якістю освіти у ВНЗ, які забезпечують ефективність управління якістю освіти у вищому педагогічному навчальному закладі.

В якості теоретико-методологічних засад, які мають забезпечити ефективне управління якістю освіти у вищому педагогічному навчальному закладі, ми визначаємо наступні:

1. Концепція управління якістю освіти у вищому педагогічному навчальному закладі має базуватись на особистісно орієнтованому та системно-діяльнісному підходах.

2. Упровадження системи менеджменту якості освітньої діяльності ВНЗ, яка відповідала б вимогам та критеріям міжнародного стандарту ISO 9000, що включає наявність чітких перспектив розвитку ВНЗ, поточних планів роботи; конкретність прийнятих рішень, їх зв'язок зі стратегією розвитку навчального закладу, наявністю чіткої системи забезпечення виконання управлінських рішень; відповідність управління ВНЗ сучасним

тенденціям теорії та практики управління; відповідність структури управління ВНЗ стратегії та завданням його роботи; розвиток демократичних засад управління, підвищення самостійності структурних підрозділів ВНЗ; постійне удосконалення управлінням якістю освіти у вищому педагогічному навчальному закладі.

3. Використання сучасних інформаційних технологій в управлінні ВНЗ.

4. Ефективне управління якістю освіти у вищому педагогічному навчальному закладі повинно базуватись на наступних принципах: принципи менеджменту якості освіти (орієнтація на споживача, роль керівництва в системі управління якістю, залучення педагогічних працівників, постійне вдосконалення та ін.), принцип системності, принцип соціальної детермінації та аналітичного прогнозування, принцип інформаційної достатності та оперативного регулювання, принципи фінансово-економічної раціональності, правової пріоритетності і законності, принцип єдності єдиноначальства і колегіальності в управлінні, раціонального поєднання прав, обов'язків і відповідальності, наступності в управлінні, наукової компетентності, гуманізації, професійної компетентності, успішної управлінської діяльності, принципи єдності цілей, взаємодоповнюваності, цілеспрямованості й критеріальності, підпорядкованості цілей в їх ієрархії, систематичності оцінювання та встановлення багатоканального зворотного зв'язку [1].

5. Ефективне управління якістю освіти у педагогічному ВНЗ можливе лише за умови високого рівня професіоналізму особистості та діяльності керівників ВНЗ.

6. Система управління якістю освіти повинна включати наступні основні етапи: проектування, збір інформації, аналіз інформації, прийняття рішення, організація роботи з прийняття рішення, контроль виконання, аналіз ефективності дій.

7. Запровадження системи постійно діючого моніторингу якості освіти у ВНЗ. Що передбачає наявність системи оцінки діяльності керівників, структурних підрозділів, викладачів, працівників ВНЗ.

8. Організаційно-управлінське забезпечення якості результату освітнього процесу у педагогічному ВНЗ. Авторитет навчального закладу на ринку освітніх послуг безпосередньо залежить від якості підготовки фахівців, що випускаються, тому розвиток професійної компетентності студентів є одним із основних завдань будь-якого навчального закладу. Аналіз педагогічного досвіду організації фахової підготовки з формування професійної компетентності майбутніх педагогів у вітчизняних та зарубіжних вищих навчальних закладах дозволив виявити загальні особливості організації формування професійної компетентності майбутніх педагогів, а саме: формуванню професійної компетентності майбутніх вчителів необхідно надавати пріоритетного значення у процесі фахової підготовки сучасних вищих педагогічних навчальних закладів. При цьому процес навчання студентів – майбутніх учителів – повинен максимально моделювати їхню подальшу професійну діяльність; концепція формування професійної компетентності майбутніх учителів у процесі фахової освіти має базуватись на особистісно орієнтованому, компетентностному, акмеологічному, системно-діяльнісному, інтерактивному підходах; для успішного формування професійної компетентності майбутніх учителів дуже важлива скоординована робота всіх учасників навчально-виховного процесу (професорсько-викладацького складу вищих навчальних закладів, адміністрації); запровадження компетентнісного підходу у навчально-виховний процес ВНЗ, спрямованого на гуманізацію освіти, створення атмосфери творчої співпраці, позитивного мотиваційного фону навчально-виховної діяльності та відповідного соціально-гуманітарного мікросередовища, яке буде сприяти формуванню професійної компетентності майбутніх учителів; формування професійної компетентності майбутніх викладачів повинне здійснюватись на всіх етапах професійної підготовки, бути безперервним, постійним і проводитися системно, для чого необхідно підвищити міждисциплінарні зв'язки та практичну орієнтованість фахових дисциплін, особливо професійно-орієнтованих та посилити зв'язок між теоретичним навчанням і практичною професійною діяльністю; запровадження постійно діючого моніторингу сформованості професійної компетентності майбутніх учителів; формування професійної компетентності майбутніх учителів повинне здійснюватись у процесі фахової підготовки, носити переважно

тренінговий характер з використанням інтерактивних методів навчання. У процесі фахової підготовки майбутніх вчителів варто використовувати різні форми: безпосередню навчальну (проблемні лекції, семінарські і практичні заняття з елементами дискусії, рольових та імітаційних ігор, моделювання майбутньої професійної діяльності, самостійна робота студентів), науково-дослідну (проектна діяльність, курсові, дипломні роботи), навчально-професійну (виробнича та педагогічна практика).

Визначені нами теоретико-методологічні засади знайшли втілення і представлені у вигляді сукупності наступних компонентів: методологічно-цільового (1 і 4 засади), змістового (2), організаційно-управлінського (3 і 5 засади), оцінювально-діагностичного (6 і 7 засади), кожен з яких, будучи етапом цілісного процесу управління якістю освіти, разом з тим, переслідує певну мету і має власне змістовне наповнення. Зазначені компоненти були об'єднані нами у вигляді моделі управління якістю освіти у вищому педагогічному навчальному закладі (рис. 1).

Реалізація моделі управління якістю освіти у вищому педагогічному навчальному закладі передбачає створення єдиного освітнього простору у ВНЗ, що є об'єднуючим елементом розробленої моделі [8].

Освітній простір ми розглядаємо як підсистему соціокультурного середовища, як сукупність факторів, обставин, ситуацій, які склались історично, і як цілісність спеціально організованих умов, які спрямовані на управління якістю освіти у вищому педагогічному навчальному закладі.

Методологічно-цільовий компонент містить мету і завдання, функції, принципи, наукові підходи до управління якістю освіти у педагогічному ВНЗ.

Мета моделі полягає у підвищенні ефективності управління якістю освіти у вищому педагогічному навчальному закладі.

Модель спрямована на вирішення наступних завдань.

1. Безперервне вивчення і прогнозування вимог зацікавлених сторін до якості вищої освіти.
2. Підвищення якості вищої освіти та її відповідність сучасним європейським стандартам на основі ефективного використання потенціалу ресурсів кожного підрозділу ВНЗ, координації та консолідації зусиль усіх суб'єктів освітнього процесу.
3. Усвідомлення керівництвом необхідності підвищення якості освіти у ВНЗ.
4. Сприяння впровадженню у вищому педагогічному навчальному закладі сучасних навчально-виховних та управлінських технологій.
5. Модернізація вищої освіти, виділення в ній спеціалізованого підрозділу, який буде відповідати за розробку і реалізацію програм якості освіти у ВНЗ.
6. Здійснення навчально-методичного, психолого-педагогічного супровіду діяльності ВНЗ щодо підвищення якості освітнього процесу.
7. Створення умов для всебічного розвитку особистості і самоактуалізації студентів через реалізацію завдань гуманізації навчання і виховання.
8. Постійне удосконалення освітнього процесу, процесів управлінської діяльності керівництва.
9. Покращення якості освіти шляхом: запровадження демократичних принципів управління, інтеграції навчального процесу з наукою й інформаційними технологіями, впровадження інноваційних технологій особистісно зорієнтованого навчання та виховання студентів.
10. Забезпечення управління проектуванням кваліметричних методик і процедур, посилення функцій контролю, випробувань, удосконалення засобів оцінки якості освіти.
11. Постійне здійснення моніторингу якості освітнього процесу.
12. Неухильне виконання вимог системи менеджменту якості всіма керівниками і співробітниками і безперервне її удосконалення.

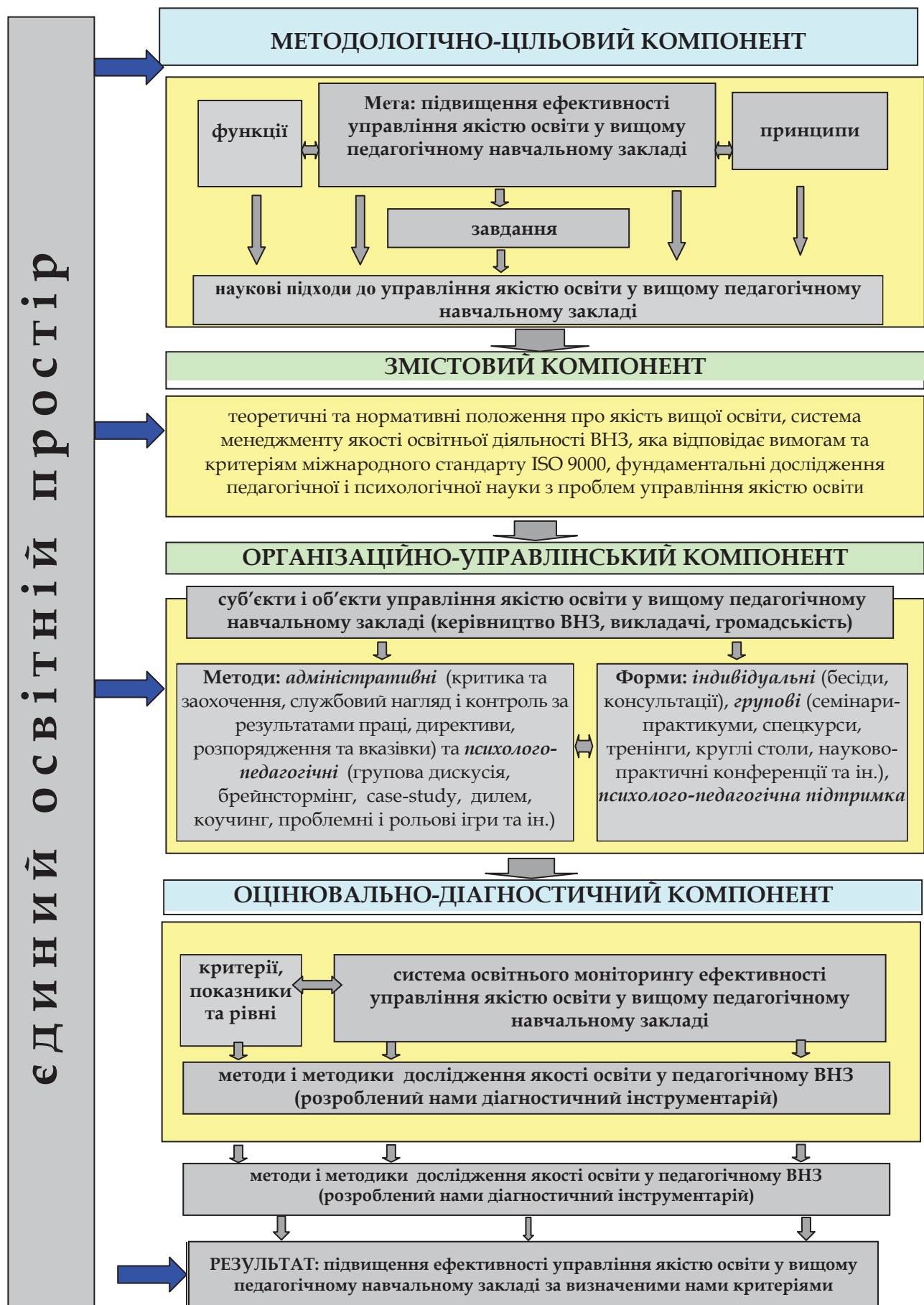

Рис. 1. Модель управління якістю освіти у вищому педагогічному навчальному закладі.

13. Розвиток та підвищення професіоналізму співробітників і їх відповідальності і компетентності в області якості освітнього процесу шляхом створення умов для професійного зростання та підвищення кваліфікації працівників, запровадження інтерактивних форм методичної роботи (ділові ігри, педагогічні консилиуми, методичні мости, "мозкові атаки" тощо).

14. Створення умов для продуктивної і творчої роботи.

При моделюванні процесу управління якістю освіти у вищому педагогічному навчальному закладі ми спиралась на наступні принципи: принципи менеджменту якості освіти (орієнтація на споживача, роль керівництва в системі управління якістю, залучення педагогічних працівників, постійне вдосконалення та ін.), принцип системності, принцип соціальної детермінації та аналітичного прогнозування, принцип інформаційної достатності та оперативного регулювання, принципи фінансово-економічної раціональності, правової пріоритетності і законності, принцип єдності єдиноначальства і колегіальності в управлінні, раціонального поєднання прав, обов'язків і відповідальності, наступності в управлінні, наукової компетентності, гуманізації, професійної компетентності, успішної управлінської діяльності, принципи єдності цілей, взаємодоповнюваності, цілеспрямованості й критеріальності, підпорядкованості цілей в їх ієрархії, систематичності оцінювання та встановлення багатоканального зворотного зв'язку [6, с. 8].

Зазначені принципи тісно пов'язані між собою, а зміст і прояв одного з них іноді визначає й формулювання іншого. Урахування виділеної системи принципів управління якістю освіти у вищому педагогічному навчальному закладі забезпечує її відповідність сучасним тенденціям і перспективам розвитку вищої освіти в Україні та в світі.

При побудові моделі управління якістю освіти у вищому педагогічному навчальному закладі ми спиралась на наступні підходи: особистісно орієнтований, системно-діяльнісний.

Модель управління якістю освіти у вищому педагогічному навчальному закладі виконує наступні функції: організаційну (створення єдиного освітнього простору), аналітико-прогностична (збір інформації про якість освіти у ВНЗ, виявлення проблем і формування цілей її розвитку, визначення концептуальних орієнтирів управлінської діяльності), інноваційно-впроваджувальна (вивчення та узагальнення передового педагогічного досвіду, організаційно-фінансове забезпечення дослідно-експериментальної діяльності у ВНЗ, забезпечення взаємозв'язку ВНЗ з іншими ВНЗ, організацію та участь в експертній оцінці ефективності інновацій), інформаційно-методична (забезпечення підрозділів ВНЗ нормативною та навчально-методичною інформацією), оцінювально-діагностична (систематичне оцінювання якості освіти у ВНЗ та аналіз динаміки виявлених змін, моніторинг якості вищої освіти на основі поєднання адміністративного і громадського контролю та самоаналізу педагогічних колективів), корекційна (прийняття управлінських рішень і їх реалізація) [7].

Усі функції взаємопов'язані і взаємозумовлюють одна одну. Вони поетапно змінюють одна одну, створюючи єдиний управлінський цикл. Недооцінка будь-якого з функціональних елементів призводить до зміни всього процесу управління і зниження кінцевих результатів.

Основним механізмом ефективної реалізації функцій є розроблений нами управлінсько-організаційний алгоритм, який включає: аналіз особливостей управління якістю освіти у вищому педагогічному навчальному закладі; впровадження системи менеджменту якості освітньої діяльності ВНЗ, яка відповідала б вимогам та критеріям міжнародного стандарту ISO 9000; визначення концептуальної бази управління на основі співвідношення можливостей того або іншого теоретичного підходу із завданнями розвитку вищої педагогічної освіти; ієрархізацію функцій управління і визначення способів їх реалізації відповідними підрозділами ВНЗ; визначення критеріїв і показників оптимальності управління якістю освіти у вищому педагогічному навчальному закладі.

Змістовий компонент уміщує: цикл фундаментальних дисциплін, цикл загально-професійних, цикл професійно-орієнтованих, різні види педагогічних практик; теоретичні та нормативні положення про якість вищої освіти, система менеджменту якості освітньої

діяльності ВНЗ, яка відповідає вимогам та критеріям міжнародного стандарту ISO 9000, фундаментальні дослідження педагогічної і психологічної науки з проблем управління якістю освіти.

Організаційно-управлінський компонент включає суб'єктів і об'єктів управління якістю освіти у вищому педагогічному навчальному закладі, містить форми (індивідуальні (бесіди, консультації), групові (семінари-практикуми, спецкурси, тренінги, круглі столи, науково-практичні конференції та ін.), психолого-педагогічна підтримка) та методи (адміністративні (критика та заохочення, службовий нагляд і контроль за результатами праці, директиви, розпорядження та вказівки) та психолого-педагогічні (групова дискусія, брейнстормінг, case-study, дилем, коучинг, проблемні і рольові ігри та ін.) управління якістю освіти у педагогічному. Організаційно-управлінський компонент зв'язує всі елементи системи в єдине ціле і забезпечує зв'язок із зовнішнім середовищем.

Особливе місце в пропонованій моделі займає оцінювально-діагностичний компонент, який містить критерії, показники та рівні ефективності управління якістю освіти у вищому педагогічному навчальному закладі, очікуваний результат і, який представлений системою освітнього моніторингу ефективності управління якістю освіти у вищому педагогічному навчальному закладі (моніторинг освітнього середовища, моніторинг педагогічної майстерності професорсько-викладацького складу, моніторинг соціально-психологічного клімату у педагогічному колективі, моніторинг організаційно-управлінської компетентності, моніторинг результатів освітнього процесу, моніторинг ефективності функціонування освітньої системи), яка реалізовується за допомогою розробленого нами діагностичного інструментарію (анкета "Якість освітнього процесу у ВНЗ", комплексна оцінка управління якістю освіти у педагогічному ВНЗ, анкета "Управлінська компетентність керівника", анкета "Педагогічні здібності", методика оцінки якості проведення занять, анкета оцінки рівня сформованості професійно важливих якостей майбутніх викладачів, яка спрямована на визначення рівня сформованості професійно важливих якостей та особливостей мотиваційної сфери студентів, нами анкета експертної оцінки рівня сформованості професійно важливих якостей майбутніх викладачів, анкета оцінки рівня сформованості професійно-педагогічних знань і умінь майбутніх викладачів, анкета експертної оцінки професійно-педагогічних здібностей майбутніх викладачів, методика "Педагогічні ситуації", яка дозволяє виявити рівні сформованості педагогічних здібностей, анкета самооцінки майбутніми вчителями професійного самовиховання і самовдосконалення, анкета виявлення особливостей формування професійної компетенції у майбутніх вчителів, анкета "Індивідуальний стиль педагогічної діяльності майбутніх вчителів").

Необхідність оцінювально-діагностичного компоненту в переліку основних елементів моделі потрібний для достовірної діагностики й аналізу ефективності управління якістю освіти у педагогічному ВНЗ.

Необхідно зазначити, що у процесі реалізації моделі важливо знайти місце кожному компоненту, оскільки цілісне функціонування пропонованої моделі є результатом взаємодії всіх її компонентів, що є характерним для універсального закономірного зв'язку.

При цьому особливістю механізму управління якістю освіти у вищому педагогічному навчальному закладі є відсутність принципу взаємозамінюваності. Це означає, що кожен компонент механізму важливий і не може бути ні виключений, ні замінений іншим. Окрім того, при використанні одного компоненту обов'язково передбачається вплив на всі інші. Це може бути підтвержене у подальших наукових розвідках.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бордовский Г. А. Управление качеством образования / Г. А. Бордовский – СПб. Изд. РГПУ им. А. И. Герцена, 1999 г. – 352 с.
2. Зайчук В. О. Управління якістю освіти як складова державної освітньої політики / В. О. Зайчук // Педагогіка і психологія. – 2009. – № 1. – С. 56-78 с.
3. Луговий В. І. Управління якістю освіти / В. І. Луговий – К.: Держ. управління, 1997. – 302 с.

4. Ляшенко О. В. Організаційно-методичні засади моніторингу якості освіти / О. В. Ляшенко // Педагогіка і психологія. – 2007. □ – №2. □ – С. 34-40.
5. Маркова А. К. Психологія професіоналізму / А. К. Маркова – М.: Педагогіка, 1996. – 204 с.
6. Паламарчук В. Ф. Інноваційні процеси в педагогіці / В. Ф. Паламарчук // Педагогічні інновації у сучасній школі. – К.: Освіта, 1994. – С. 4–5.
7. Хриков Є. М. Науково-практичний інструментарій управління якістю вищої освіти / Є. М. Хриков // Вища освіта України – Додаток 3 (т.:) – 2007 р. – Тематичний випуск "Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору: Моніторинг якості освіти". – С. 284-289.
8. Цехмістрова Г. С., Фоменко Н. А. Управління в освіті та педагогічна діагностика: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. – К.: Видавничий Дім "Слово", 2005. – 280 с.

Петриченко Л.О.

МОДЕЛЬ УПРАВЛЕНИЯ КАЧЕСТВОМ ОБРАЗОВАНИЯ В ВЫСШЕМ ПЕДАГОГИЧЕСКОМ УЧЕБНОМ ЗАВЕДЕНИИ

Предложенная модель управления качеством образования в вузе является неотъемлемой частью образовательного процесса, где каждый ее компонент важен и не может быть ни исключением, ни заменен другим. Кроме того, при использовании одного компонента обязательно предполагается влияние на все остальные.

В процессе реализации модели важно найти место каждому компоненту, поскольку целостное функционирование предлагаемой модели является результатом взаимодействия всех ее компонентов, являющихся характерным для универсальной закономерной связи.

Ключевые слова: модель управления качеством образования, качество образования, педагогическое учебное заведение, контроль качества.

Petrychenko L.A.

MODEL OF QUALITY MANAGEMENT IN HIGHER EDUCATION TEACHER TRAINING INSTITUTIONS

The proposed model of quality management education in universities is an integral part of the educational process, where each individual component is important and there can be no exceptions, not replaced by another. In addition, the use of one component necessarily expected impact on all the others.

While the model is important to find a place each component as an integral functioning of the proposed model is the result of the interaction of all components that are harakterynym for universal regular connection.

Key words: model of quality management, quality of education, educational establishment, control of quality.